

L'ECONOMIA DELS VALORS SOCIALS **Conferència de Joan Puigcercós, president d'Esquerra**

Barcelona, 2 de febrer de 2010

1. Diagnosi sobre les transformacions dels valors en les societats modernes.

Vull parlar-vos de la situació actual de profunda crisi econòmica i financera, així com de la necessitat d'afrontar les dificultats, des de la perspectiva dels valors.

Centrats en el món del treball, i a partir de les transformacions de les estructures productives industrials manufactureres de la modernitat cap a una economia globalitzada del coneixement, hem estat testimonis d'una sèrie de ruptures generacionals entre avis, pares i fills operada en els darrers quaranta anys i que podria situar el seu punt de partida en la forta crisi industrial de la dècada del 1970.

Durant el camí es va liquidar l'organització fordista com a fórmula d'estabilitat productiva en la gran indústria, així com l'estabilitat social i política inherent a l'esplendor dels estats del benestar en el si de les democràcies liberals occidentals. La socialdemocràcia, la concertació social i l'acció anticíclica dels pressupostos públics regulava el creixement econòmic i dotava d'estabilitat al sistema.

No cal que m'estengui en glossar els canvis accentuats a la dècada del 1990 associats a la mundialització de la producció, la revolució de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació, la gran mobilitat de persones i mercaderies arreu, la interconnectivitat del teixit productiu, la interdependència, la intensificació de la competència i la deslocalització de les indústries, etc.

Durant el trajecte fins avui hem estat espectadors de la crisi del petroli, la caiguda del mur de Berlín i el fracàs d'una experiència de l'utopia socialista basada en l'estatisme soviètic, l'aparent triomf del capitalisme, la irrupció de noves potències emergents, l'11-S i el mal anomenat xoc de civilitzacions, i la gran crisi financera del 2008 que ens té gairebé a tots atrapats, sobretot aquí on hi hem ajuntat una greu crisi econòmica, fruit d'un model de creixement anterior, irracional, descompensat i desequilibrat.

El filòsof i sociòleg francès Gilles Lipovetsky és un dels autors que més encerta la diagnosi sobre la transformació dels valors que estan experimentant les societats industrials i modernes, i que, com Catalunya, han d'afrontar noves realitats socials, econòmiques i polítiques. Lipovetsky ens explica les grans diferències entre els valors de les tres darreres generacions en l'àmbit del treball:

1. Els nostres fills i joves ja no conceben el treball com una obligació moral respecte de la col·lectivitat. Ja fa temps que el treball va deixar de ser un deure, per esdevenir un dret.
2. La feina ja no es troba connectada en l'esfera cívica: Podem observar per exemple la relaxació moral de tots plegats envers algunes actituds respecte el frau fiscal o el treball en negre, que molta gent pot justificar pel fet que són pràctiques habituals. (L'economia submergida representa un 25% del PIB)

3. El treball ja no és un valor en si mateix, la identitat i l'estatus ja no es relaciona tant amb "la feina que fem" sinó amb "el que tenim".
4. El consum, entès com a experiència i necessitat de fer, sentir i veure coses, és molt més important respecte a la identitat dels joves que no pas el treball.
5. La cultura del treball és individualista, i cada cop menys una realitat de base col·lectiva.
6. La identificació del treballador amb l'empresa, i la protecció i seguretat de l'empresa cap al treballador són valors que han anat de baixa. La relació laboral és avui més efímera, fruit de la conveniència, utilitarista, parcial i nòmada, tant pels directius, gerents com pels tècnics i obrers, molt o poc qualificats.
7. Els nous professionals inverteixen més en la seva professió que no pas en l'empresa. Perquè el que valora el mercat són les competències personals, i no pas el lloc on una persona ha treballat.
8. L'esforç i la constància són valors que cada cop cotitzen menys, donat que importa molt més el "resultat" que no pas "l'esforç". Valorem els resultats, independentment de l'esforç.
9. L'esperit comunitari tendeix a afeblir-se. A la feina hi ha pocs companys, menys amics, i com a molt hi ha col·legues. I a casa s'hi està molt bé. L'esfera dels amics, o de la família és cada cop més llunyana i es configura al marge de la del treball.

Els nostres pares no han entès encara perquè la seva empresa els va acomiadar, o en el millor dels casos es va afanyar a prejubil·lar-los. De joves, ells havien après els seus valors a través de la família, l'escola i l'església, durant la postguerra. La moral de l'esforç, el sacrifici, la submissió al poder establert eren elements que afavorien el fet que el treballador ja era madur i a punt per treballar, i entrava a la fàbrica amb la lliçó ben apresada.

La nostra generació, hem estat els primers en veure que les institucions bàsiques i tradicionals en la transmissió de valors (família, escola i església) han entrat en períodes de certa confusió en el seu paper.

Els nostres pares van procurar educar-nos en la cultura del treball i de l'esforç, el de guanyar-nos la vida treballant. I ho apreníem descobrint el supermercat acompanyant el carro de la compra, o començant a anar de vacances lluny o a una segona residència.

Som la transició que hem vist que les nostres empreses no tenen gaires miraments a prescindir dels seus treballadors. I la deslleialtat en el món de l'empresa i dels negocis s'ha transmès en les noves generacions.

Paral·lelament, el model de feina segura, de la carrera professional en una empresa, de la valoració de l'experiència i de l'ascens per antiguitat que conduïa a l'augment salarial s'ha dissolt.

I els nostres fills i joves, quan se'ls pregunta per la "feina ideal" reivindiquen, per aquest ordre, bons sous, bon horari laboral, tasques estimulants, bons caps, i bon ambient en el treball.

Però resulta que les empreses ja no troben el treballador “a punt” per la feina. Els joves podran tenir llicenciatures i màsters, però la seva etapa formativa sovint s’allarga fins que han sabut definir-se la seva pròpia identitat i la seva pròpia cultura del treball. Els nous professionals joves, amb dues carreres i màsters, que han crescut en la llibertat de la democràcia i la tolerància són refractaris als estils de direcció basats en l’obligació i la coerció.

El treball es troba cada cop més relacionat amb l’esfera de l’oci. Es valora el treball en tant que aspecte instrumental i com a mitjà que aporta els recursos necessaris per a finançar les activitats en l’àmbit de l’oci i el consum, que són cada cop més font d’auto-realització personal.

Certament, l’esfera de l’oci ha adquirit tal importància en les societats actuals, fins al punt que s’han constituït com a veritables indústries. Les indústries de l’oci, de la cultura, de l’audiovisual, del turisme han esdevingut nous motors d’activitat productiva.

Zygmunt Bauman es mostra molt contundent a l’afirmar que “l’estètica del consum governa allà on abans ho feia l’ètica del treball”.

I és que quan el treball ofereix poca cosa a la nostra gent jove: una taxa d’atur del 62,5% pels joves entre 16 i 19 anys, i del 32,4% entre els de 20 i 24 anys, inseguretat, sous baixos, feines gens adaptades a la formació adquirida, i en les seves pròpies paraules, amb alguns que altres caps ineptes en empreses antiquades que no són referents de res, que no “en tenen ni idea” i “que manen”...

Per altra banda, sembla que a les empreses els costa poder planificar la seva activitat a llarg termini. La incertesa, la variació constant i contínua de la demanda, l’exigència de la innovació constant, la necessitat de conjugar flexibilitat i especialització per poder competir tant en costos, com en qualitat i diferenciació, condueix a les nostres empreses cap a una cursa frenètica on els períodes de desenvolupament dels nous productes i el seu procés de comercialització són cada cop més curts. Les indústries i els mercats exigeixen novetats i millores contínuament.

I és així com davant les dificultats s’instaura la realitat de que no importa tant el creixement o la planificació empresarial, com la “creació de valor per l’accionista” en el present i el curt termini:

L’objectiu suprem és el de fer atractiva l’empresa als inversors, al capital financer. I la sortida més ràpida, i la senyal que provoca les alegries a la borsa i dóna confiança a l’inversor sol ser la de reduir els llocs de treball.

Tanmateix però, tampoc no s’estilen les lleialtats dels accionistes cap a una empresa determinada. El capital té molt poca paciència i molt poc compromís. És així com la incertesa general es tradueix en el cercle viciós de la incertesa laboral per a tothom, que es tradueix en incertesa econòmica i alimenta la incertesa financera.

2. De la crisi econòmica i financera actual

És simptomàtic veure com antigament els inversors creaven “trusts d’inversió” —confiança— i avui, els principals protagonistes del daltabaix financer del 2008 han estat els “*hedge funds*” —“*hedge*”, literalment “tanca”—, o fons de cobertura, per denotar les seves característiques d’exclusivitat, només aptes per a grans sumes, sotmesos a poca regulació, amb nul·la informació pública, abundància de posicions “*short*” —a curt termini—, etc.

No cal estendre's massa en veure les consideracions d'autocrítica que han aparegut des del col·lapse financer:

Ricard Fornesa, en una famosa conferència a la Facultat de Teologia la primavera passada, assegurava que el causant de la crisi van ser els "excessos" de tota mena: excessos de risc, excessos d'apalancament, excés d'especulació, excés de cobdícia,...

Fornesa reconeixia que els bancs havien de retornar al seu paper: transformar estalvi en capital.

Joaquín Almunia, confessava que ja es veia que la bombolla havia de petar, però que "qui era el guapo que prohibia que no es servissin més copes enmig de la festa".

Hem vist com l'especulació, que ens ha afectat a tots, ens ha fet confondre "l'estalvi amb la inversió", i que molts particulars usaven els seus estalvis i crèdits per "invertir" en habitatge que no es necessitava.

Perquè, quan parlem de "*hedge funds*", de la fallida de Lehman Brothers i de tants altres, i del disseny de cobertures, es permetia operar als bancs d'inversió amb uns nivells tant elevats d'apalancament?

Era tant senzill com imaginar-nos que una empresa de la qual en som accionistes majoritaris capta un client potent que té intenció de comprar-nos per valor de 100. Llavors, si li donem crèdit nosaltres, perquè no deixem que el client "s'apalanqui" 10 vegades, i d'aquesta forma, al gestionar molt més patrimoni, ens faci una compra de 1.000 enlloc de 100? Gens malament, oi?

Recentment, Barack Obama vol separar més la banca d'inversió i la banca comercial, i vol separar les operacions pròpies dels bancs, amb les dels seus clients, per tal d'evitar que els riscos de les primeres comprometin els estalvis de la gent.

Sobre la crisi econòmica tampoc vull estendre'm, ja que se'n parla abastament arreu.

El seu llegat és prou dramàtic: Un atur de 4,3 milions a l'Estat —un 18,8%—, i de 640.000 persones, un 17% de la Població Activa a Catalunya, les de la morositat derivada que supera el 5%, l'enorme endeutament del sistema financer i un dèficit públic que supera el 8,5% del PIB, configuren una tremenda equació difícil de resoldre. Mentrestant, el crèdit continua sense afluir a les empreses, sobretot a les pimes, el verdader nervi del teixit productiu del país.

3. De com el "lament" pot conduir a la "utopia"

És així com la situació actual i el món d'avui pot arribar a deprimir-nos i ens pot donar arguments per a lamentar-nos fins a l'infinit.

Vull posar l'accent en la realitat que està transformant els valors dels nostres avis i pares. Aquesta crisi de valors haurem de saber afrontar-la.

Després dels desastre financer i econòmic a casa nostra proliferen dues actituds reprovables:

1. L'intent de fer el discurs de la confiança que realment persegueix no tocar l'estatu quo, i busca l'anar passant el temporal fins que els brots verds apareguin de debò, i puguem afanyar-nos a fer discursos triomfals altra vegada.
De moment encara no s'ha fet cap reforma real que no garanteixi que no es pugui viure una situació similar en el futur.
Com deia Sarkozy: preguntem-nos quin tipus de capitalisme volem?
2. També hi trobem els intel·lectuals del lament, dels que pateixen per causa de l'estat del món, del país, i que en volen concebre un de radicalment nou, impol·lut, perfecte, utòpic:

És interessant adonar-nos com el "lament permanent" ens condueix a la utopia.

I aquesta a la melancolia, a la frustració, i altra volta al lament.

Molts il·lustres pensadors de la classe intel·lectual europea i d'aquest país respondrien magníficament a la proposta que ens fa Wolf Lepenies, sociòleg alemany, nascut a l'actual Polònia, de que l'intel·lectual europeu tendeix a oscil·lar entre la melancolia i la utopia. I que és entre la melancolia i la utopia on hi trobem tot l'esplendor i tota la misèria del pensament europeu. L'intel·lectual que es lamenta de l'estat del món i que pateix per causa del món. I de com aquest patiment el condueix inexorablement a haver de concebre un món millor. La melancolia, definida per Lepenies, com la "tristesa que no troba paraules". Aquesta tristesa de l'intel·lectual el condueix al pensament utòpic, a voler esbossar un món millor amb l'objectiu d'expulsar la melancolia. Aquest món millor, irrealitzable, genera frustració i genera un nou lament.

Cal poder superar la paràlisi, anar més enllà del pensament i de l'estat de la melancolia i ser capaços de situar-nos just abans de la utopia.

Cal desfer-nos del lament, de la pal·lidesa del pensament i ser capaços de passar a l'acció. Amb creativitat i imaginació podem avançar amb passos fermes.

4. De com cal restaurar el sentit comú i l'acció

Si parlem de crisi de valors, fem-ho en el sentit de canvi, de transformació.

I segurament haurem d'entendre que "els valors no s'ensenyen", sinó que "s'aprenen". Per tant, voler inculcar segons quins valors a les noves generacions per la força o la repetició pot ser fins i tot inútil.

El món ha canviat, i és difícil que els valors moderns dels nostres pares i avis s'inculquin en el món dels nostres fills i joves.

Però quins valors són els actuals? Amb què combreguen les noves generacions?

Es constata que Catalunya es troba en franca direcció cap a la "societat del coneixement", més a poc a poc o més de pressa.

La societat basada en el coneixement no l'hem d'entendre com una societat reservada a les elits. El coneixement no és un patrimoni reservat als grans projectes científics.

Una bona societat del coneixement és aquella que sap atendre reptes tant habituals com:

Com reguem les nostres ciutats?
Com tenim cura de la gent gran?
Com servim un dinar?
Com atenem un client?
Com hem de buscar feina?
Com conduïm un autobús públic?
Com fabriquem un motllo?

És simplement pensar de forma pràctica sobre com podem fer la feina ben feta. Sigui quina sigui la feina. Cal recuperar el bon gust de fer bé les coses i la feina ben feta.

Aquí el coneixement significa considerar les capacitats creatives dels nostres treballadors i conduir-los a una motivació, a un estímul, a la millora. I veure com poden ser capaços d'aportar valor a l'empresa i a fer créixer les seves competències individuals.

Davant la "incertesa del món actual", cal més que mai "gestió de la informació".

O posem-nos en mans de professionals que puguin traduir-nos la informació en coneixement com a font de millora i innovació.

Sovint els empresaris i directius confessen que qui realment sap com funcionen les coses a l'empresa són els treballadors. En qualsevol cas, qui coneix millor un determinat lloc de treball sol ser el propi treballador.

Gary Hamel, un dels experts mundials en "management", deixa clar que cal re-enfocar de forma prioritària la gestió de les persones en el si de les empreses. Si tenim treballadors únicament per complir ordres, desaprofitem el seu potencial. "Els hi robem la seva llibertat, la seva imaginació i la seva creativitat".

Entroncant amb els valors actuals, Lipovetsky i Hamel assenyalen que l'empresa intel·ligent no és aquella que pretén cercar l'adhesió incondicional i passional dels seus treballadors, sinó la que sap explotar les possibilitats que representen els desitjos individualistes de promoció i d'iniciativa, de creativitat i de responsabilitat. La passió es pot generar a partir dels incentius, l'emoció de treballar dur i d'assolir resultats.

Carlos Obeso, estudiós de la transformació dels valors entre els joves catalans, ens explica que davant la pregunta de que "què faries si et toqués la loteria?" la majoria de catalans responen que "continuarien treballant, però d'una altra manera...".

La majoria d'experts coincideixen en les tendències que han de seguir les empreses per fer front a la incertesa: Saber treballar en xarxa aprofitant les TIC i combinant la capacitat de competència i cooperació amb l'objectiu de compartir riscos i beneficis.

Cal que siguem conscients que vivim temps que fan cotitzar a l'alça una sèrie de valors que els joves poden aprendre de seguida són:

Coneixement
Formació
Emprenedoria

Creativitat
Innovació

Vivim temps adients per afavorir aquests valors.

Enmig de la incertesa cal actuar per restaurar la confiança. I el millor mètode, tant ahir com avui, és el de predicar amb l'exemple.

5. De com podem restaurar la confiança en les persones i aprendre dels que saben passar a l'acció i prediquen amb l'exemple:

Us vull parlar d'un àmbit empresarial en el que podem aprendre amb l'exemple, i que es fonamenta en aquests valors que avui cotitzen a l'alça:

Podem aprendre amb l'exemple de l'economia social i el tercer sector a Catalunya.

El desenvolupament de l'economia social i del tercer sector a Catalunya il·lustra de forma clara que, tant avui com històricament, "una altra forma de fer empresa és possible".

Ens diu el Premi Nobel d'Economia, Joseph Stiglitz, que la clau de l'èxit econòmic i social de molts països es fonamenta en unes economies equilibrades basades en un sistema econòmic plural, amb un sector privat tradicional lucratiu, un sector públic eficaç i un sector creixent d'economia social.

En el cas dels EUA hi ha molts casos d'empreses d'èxit en el sector de l'economia social que són presents en sectors com la comunicació, l'agricultura, l'educació, la salut i una part important de l'habitatge, com és el cas de Nova York.

A Europa existeixen molts exemples d'èxit en matèria cooperativa: El banc més gran de França, UHT, el primer exportador de llet d'Europa, i el primer productor mundial de soja són empreses cooperatives.

El primer grup empresarial del País Basc, Mondragón Corporación Cooperativa, és un conglomerat de cooperatives que actua en el sectors de la distribució —Eroski— en la manufactura industrial —Fagor—, en el sector financer —Caja Laboral—, i que compta amb una Universitat pròpia i una bona colla de centres tecnològics.

A casa nostra és comú anar a comprar a Intersport, Abacus o Consum. Ens agraden els iogurts de La Fageda o llegir la revista Sàpiens, estem assegurats a SCIAS (Assistència Sanitària Col·legial), o a d'altres mutualitats, agafem taxis o encarreguem transports que són empreses cooperatives, mengem oli o fruita collida i envasada en cooperatives agràries, portem els nostres fills de colònies i contractem els serveis d'associacions, etc. També assistim a fenòmens d'integració cooperativa en forma de grans grups empresarials com el cas del Grup Empresarial Cooperatiu Clades, que ens demostra que l'economia social pot generar models de negoci d'èxit.

L'economia social i el tercer sector, a Catalunya, representa al voltant d'un 8% del PIB i entre un 10% i un 12% de l'ocupació. El gruix del patrimoni empresarial i d'entitats consta d'unes 10.000 cooperatives i societats laborals i unes 7.500 entitats i empreses socials del tercer sector. El conjunt d'associats, treballadors i usuaris supera abastament el milió i mig de

persones.

6. On i com sorgeix tot això. Breu història del Cooperativisme a Catalunya

El polític i historiador Joan Raventós, que fou un dels precursors contemporanis en l'estudi del cooperativisme modern a Catalunya, situava l'origen del cooperativisme a Catalunya en una experiència pràctica protagonitzada per la "Societat de Teixidors", organització obrera de la ciutat de Barcelona que no va quedar amb els braços plegats davant la intensificació de la competència derivada de l'incipient sistema fabril i la revolució industrial.

Corria el 12 d'agost de 1842 quan es va establir un acord entre la Societat de Teixidors, l'Ajuntament i la Diputació de Barcelona que consistia en un préstec i un pla de viabilitat que va fundar la nova "Companyia Fabril de Teixidors de Cotó a mà de Barcelona".

Els valors amb els que es sustentava aquest exercici d'emprenedoria i cooperació sense precedents els podem llegir en el nom de la nova empresa:

1. "Companyia fabril": voluntat d'entendre els nous temps, de modernització dels sistemes de producció, incorporant la dotació de capital físic necessari per reforçar la competitivitat.
2. "Teixidors de Cotó a mà": voluntat de mantenir la qualitat del producte i l'ofici. Davant la massificació i la banalització dels productes de consum, es vol mantenir en alguns processos una determinada concepció del treball i de la feina ben feta.

La capacitat de passar a l'acció, i l'ajuda mútua i la solidaritat entre les persones fou la clau de la cooperació com a mecanisme per no ser expulsats de l'activitat productiva en un món que canviava irremissiblement.

En la segona meitat del segle XIX fins els anys trenta del segle XX la pràctica cooperativa s'estén arreu, a les comarques vitivinícoles a partir de la irrupció de la fil·loxera, a les ciutats, etc. es consoliden cooperatives agràries, de consum, de treball associat, mutualitats de previsió social, caixes d'estalvi, etc.

La història del cooperativisme a casa nostra és una constant sistemàtica de persones que opten per passar a l'acció, que innoven, que volen construir el seu futur i creen estructures productives al seu servei. Cooperatives que lluiten per la formació i la instrucció dels seus membres., la participació democràtica i l'arrelament a les seves comunitats.

Lamentablement, amb la victòria del dictador Francisco Franco el patrimoni cooperatiu queda confiscat i els seus líders represaliats.

No serà fins la dècada dels seixanta que sorgirà un "nou cooperativisme de consum", basat en uns nous protagonistes i uns nous valors, que configura una part de l'ADN actual de l'Economia Social a Catalunya. Parlem de grans empreses d'èxit vigents avui com la Societat Cooperativa d'Instal·lacions Assistencials Sanitàries (SCIAS), liderada pel doctor Espriu, germà del poeta, o de la gènesi d'Abacus, com a cooperativa escolar, fonamentada en els moviments de renovació pedagògica, inspirats en els de la Mancomunitat de Catalunya i la República d'Alexandre Galí, i protagonitzat pel moviment a l'entorn de Rosa Sensat.

Amb el desenvolupament de les classes mitjanes del país, i davant els canvis que experimenta el país cap a una societat moderna i de consum, una sèrie de persones amb una mentalitat pràctica i una gran capacitat d'emprenedoria saben anticipar-se i cobrir els dèficits tant del "mercat" com de "l'Estat franquista". La cultura, l'ensenyament i la sanitat eren pilars sobre els que es fonamentaria el benestar de les persones. En el cas de la cultura i l'ensenyament, calia lluitar contra la dictadura del pensament únic del "fomento del espíritu nacional", el quasi monopoli de l'Església i la censura.

En segon lloc, l'actual model d'economia social a Catalunya també es configura a partir de la forta crisi i reconversió industrial que s'inicia a la segona meitat de la dècada dels 1970. Per primera vegada les economies occidentals han d'afrontar el problema de l'estanflació: l'estancament econòmic, atur i processos inflacionaris que distorsionen el teixit productiu i el funcionament dels mercats. El teixit industrial del país queda malmès i es constata que fou la gran empresa manufacturera qui destrueix més ocupació.

Davant l'estupefacció general de polítics, sindicats, acadèmics i empresaris, i davant l'opció d'anar a l'atur sense cap garantia de percebre cap subsidi, molts treballadors catalans van optar per crear estructures productives al seu servei. Van ser capaços de passar a l'acció sota la fórmula cooperativa, havien redescobert el cooperativisme de treball associat dels seus avis i besavis. Fins i tot van innovar una forma jurídica nova que, de fet, no existeix a cap més país: la Societat Laboral.

Es va demostrar que l'emprenedoria i l'ajuda mútua dels treballadors, així com la petita i mitjana empresa, eren instruments que contribuïen a regenerar el teixit productiu industrial.

Actualment, el model d'economia social i tercer sector a Catalunya s'ha expandit de forma important en l'àmbit dels serveis socials i el benestar de les persones, a partir del desenvolupament de l'estat del benestar assistencial durant les dècades del 1980 i 1990, que comença a estructurar una xarxa de prestació de serveis socials a partir de la capacitat de compra de les administracions públiques i les creixents demandes ciutadanes de més i millor assistència sanitària, atenció a la infància i a la gent gran.

Altra vegada tenim un exemple de dinamisme, innovació i de saber passar a l'acció dels implicats. Avui, "la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya" ha estat capaç d'articular un moviment potent d'associacions, fundacions, cooperatives d'iniciativa social, centres especials de treball, etc. que des de l'atomització empresarial ha sabut reconèixer, identificar i articular una proposta que contribueix a modernitzar i a establir la qualitat dels serveis socials i l'atenció a col·lectius de gent gran, malalties cròniques, educació en el lleure, discapacitats, inserció social, etc.

Les entitats que configuren el Tercer Sector Social donen servei a 1.700.000 de persones i gestionen un pressupost anual superior als 5.500.000 milions d'euros. El sector l'integren unes 7.500 entitats, dóna feina a més de 100.000 professionals i disposa de més de 245.000 voluntaris.

La capacitat emprenedora, la innovació i l'absència de lucre i l'orientació vers interès general d'aquest conjunt d'empreses socials són principis que guien i donen confiança a la ciutadania i les administracions a l'hora de desenvolupar i optimitzar la xarxa pública de prestació de serveis.

Des del Govern de la Generalitat i mitjançant el Departament d'Acció Social i Ciutadania,

Esquerra ha demostrat saber llegir els signes dels temps i ha promogut acords i reformes legislatives que van en la direcció d'aportar solidesa, sostenibilitat i eficàcia al nostre model de benestar, i que ens situa a l'avantguarda dels sistemes més innovadors d'Europa. La Llei de la Dependència, la Llei dels Serveis Socials de Catalunya, el Pla de Suport al Tercer Sector Social dibuixen un mapa de futur on la societat civil emprenedora col·labora amb l'administració en l'exercici eficient de les polítiques de benestar i de cohesió social. El repte és el de consolidar la Tercera pota de la societat del benestar, al costat de l'ensenyament i la sanitat, a través de models de cooperació i concertació pública i privada, l'establiment de clàusules socials en la contractació de serveis o la subcontractació de la gestió privada i no lucrativa de serveis.

Catalunya, a l'igual que la resta de països avançats i societats demogràficament envellides, ha d'afrontar el repte de satisfer unes demandes socials de benestar, cada cop més àmplies, heterogènies i personalitzades, amb la restricció, procedent igualment de la ciutadania, de que la xarxa pública funcional de prestació directa i la pressió fiscal no poden créixer més en el context actual.

En aquest sentit, una proposta valenta i ambiciosa és la de ser capaços de sumar l'emprenedoria i la creació d'empreses socials, de riquesa i ocupació, a la prestació de serveis de qualitat, des de la proximitat, la participació democràtica, l'absència de lucre i l'orientació vers l'interès general.

D'aquesta forma, el tercer sector social es configura com un aliat estratègic de l'administració en la tasca obligatòria dels poders públics d'aconseguir apropar els ciutadans al concepte d'igualtat, la qualitat de vida, el desplegament d'una xarxa de prestació públic-privada de serveis socials adequada a les necessitats dels individus, la identificació de necessitats emergents, la sensibilització social, la participació, la solidaritat i la cohesió social.

Cal remarcar que aquesta fita no es realitza pas a partir de la subvenció i el subsidi, sinó que es desenvolupa a partir d'una estratègia deliberada de concertació, amb contractes programa, i amb la conseqüent creació d'empreses i de llocs de treball.

Perquè nosaltres creiem que sense cohesió social no pot haver-hi ni cohesió nacional ni un creixement econòmic sa. Sense una població sana, formada, degudament atesa i que pugui conciliar la vida personal i familiar amb el treball no es pot garantir un bon nivell de productivitat del sistema productiu.

Com a conclusió és important adonar-nos que molts dels valors inherents als temps actuals i a les noves generacions —innovació, creativitat, participació democràtica, ajuda mútua, interès per la comunitat— s'erigeixen com la clau del seu èxit. L'emprenedoria i la cohesió social són conceptes que poden unir-se exitosament en el si de l'economia social i del tercer sector.

7. Conclusió

Per acabar aquesta glossa dels valors en clau econòmica i política, voldria citar el catedràtic Octavi Fullat, gran estudiós de l'evolució històrica dels valors de la humanitat. En la seva obra "els valors d'Occident", assenyala que al llarg de la història del pensament occidental, i enmig de l'eclosió, declivi i substitució de nous i vells valors, n'hi ha tres que han persistit de forma inalterable:

la dignitat,
el coneixement o el saber precís,
i l'eficàcia.

La dignitat de les persones, en la concepció de Kant, en què totes i cadascuna han de ser tractades com a finalitat, i no com a instruments per a altres coses, ens recorda que la persona sempre és la referència, tant si parlem d'economia o d'empresa, com si parlem de política. L'economia al servei de les persones. La política al servei de les persones.

Segon, el coneixement i el saber precís ha de ser una exigència en els temps d'incertesa actuals. S'ha d'imposar el rigor i el sentit comú.

I en tercer lloc, l'eficàcia entesa com a fruit de l'esperit de treball, esforç, organització i preparació.

Així doncs, la llibertat i la justícia social, l'economia i la política en les societats actuals, s'han de fonamentar a partir de la dignitat, l'eficàcia i el coneixement.

El nostre repte d'avui per Catalunya és el de conduir la societat del coneixement cap a una societat eficaç que no malmeti la dignitat de les persones.